

STORTINGET

Representantforslag 114 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund og Marie Sneve Martinussen

Dokument 8:114 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund og Marie Sneve Martinussen om å stille alle utvisningsaker der barn er involvert, i bero

Til Stortinget

Bakgrunn

Det har gått over to år siden Baumann-utvalget la frem sin rapport der utvisningspraksis i saker som berører barn ble gransket. Utvalget, som ble ledet av lagdommer Elizabeth Baumann, gikk grundig gjennom saker som gjaldt utvisning på grunn av grove brudd på utlendingsloven og hvor den som utvises, har barn i Norge.

Forslagsstillerne viser til Baumann-utvalgets rapport, der flertallet i utvalget bestod av det man kan kalle de uavhengige medlemmene. Mindretallet bestod av representanten fra Utlendingsdirektoratet (UDi) og nemndleder fra Utlendingsnemnda. Forslagsstillerne vil understreke at de som utgjorde mindretallet, og som ikke delte flertallets kritikk, er de som har vært med på å fatte vedtakene i utlendingsforvaltningen. Flertallet i utvalget skriver blant annet, etter en gjennomgang av et utvalg av saker:

«Utvalgets flertall, Baumann, Cameron og Halvorsen, er kommet til at en rekke av disse vedtakene om utvising, der barn adskilles fra foreldre, som overfor er gjennomgått grundig, og dessuten kan leses i resyméene i vedlegget, bygger på en streng forståelse av barnets

beste, herunder hva som er normalbelastninger som ikke vektlegges, i barnets klare disfavør.

Flertallet vil presisere at en rekke av sakene utvalget har gjennomgått gjelder meget alvorlige brudd på utlendingsloven, og at disse dermed er illustrerende for når det stilles særlige krav for at barnets beste skal tillegges avgjørende vekt. I disse sakene er det sjelden at det foretas noen egentlig proporsjonalitetsvurdering, i den forstand at barnets beste får en selvstendig status før interesseavveiningen starter. F.eks. er det i mindre grad tatt hensyn til at barna er små og til dels spebarn, og den kunnskap det offentlige i dag besitter om de negative konsekvensene for så små barn ved adskillelse. Tvert imot synes innfallsvinkelen i mange av sakene å være særlig med utgangspunkt hva barnet kan tenkes å tåle, uavhengig av alder. Normalbelastningen er dermed et gjennomgående tema. Videre legges til grunn at to år normalt ikke er noen stor belastning. En slik forståelse står i noe motsetning til viktige prinsipper i barnekonvensjonen, som for øvrig i liten grad drøftes i vedtakene.»

Videre står det:

«Gjennomgang av sakene som endte med utvisning, etterlater et inntrykk at barnets beste ikke i tilstrekkelig grad vurderes som et grunnleggende hensyn som skal danne utgangspunktet, løftes spesielt frem og stå i forgrunnen, jf. blant annet Rt. 2015 s. 93 (Maria) avsnitt 65. I stedet synes statens interesser å være gitt utslagsgivende tyngde i flere av de gjennomgåtte sakene, uavhengig av at utvisning klart krenker barnets beste. Flertallet anser det ikke for umulig at Norge i flere av disse sakene kunne ha blitt dømt i EMD, for ikke å ha lagt tilstrekkelig vekt på barnas beste i forholdsmessighetsvurderingen i tråd med de internasjonale forpliktelsene for Norge og mener på denne bakgrunn at det haster å få på plass i regelverket muligheter for en mer helhetlig vurdering av barnets beste og tilgang til mer lempelige inngrep i disse sakene, som f.eks. tilleggstid.»

Utvalgets flertall fremmet i utredningen en rekke forslag, blant annet at utlendinger med barn i Norge som hovedregel ikke skal utvises ved brudd på utlendingsloven, og/eller at tilleggstid skal være hovedregelen i slike tilfeller. Utvalgets flertall har også foreslått en ny utredning av alternative reaksjonsformer til utvisning og innreiseforbud. Utvalgets flertall viser til at selv om utvisning formelt ikke er straff, oppleves det som mer inngripende enn en straffereaksjon for dem det gjelder, og for familiene deres.

Videre foreslo flertallet i utvalget at det må tydeliggjøres i forskrift at barn har rett til å bli hørt i utvisningsaker. Utgangspunktet, slik utvalgets flertall konkluderte, er at barnet skal høres, og barnets beste-vurderingen må ta opp i seg barnets synspunkter. Utvalgets funn viste at ingen barn ble hørt i de sakene utvalget hadde gått gjennom. Forslagsstillerne viser til Baumann-utvalgets rapport på side 178:

«Retten til å bli hørt innebærer også retten til å få informasjon som bakgrunn for å danne seg synspunkter. Flertallets funn tyder på at det er behov for å tydeliggjøre forvaltningens plikt til å innhente, legge vekt på, og dokumentere barnets synspunkter.»

Baumann-utvalget delte seg i et flertall og et mindretall, men kom også med anbefalinger som det samlede utvalget stilte seg bak, blant annet om å innføre en hovedregel om tilleggstid fremfor utvisning i visse tilfeller. Det vises til rapportens side 172:

«Utvalget har følgende forslag til enkelte utsatte grupper, der departementet kan vurdere gjennom instruks, eventuelt forskrift, å angi at tilleggstid skal være hovedregelen fordi det foreligger slike 'spesielle omstendigheter' som nevnt i forarbeidene, men likevel ikke slik at dette er ment å være uttømmende. Dette er saker som i dagens forvaltning ikke nødvendigvis ville ført til at vedtak om utvisning ville blitt ansett å være uforholdsmessig overfor de berørte barna i sakene.

Utvalget vil understreke at reglene *ikke* er ment å omfatte saker der utvisning er uforholdsmessig. Ved en eventuell innføring bør departementet presisere at listen ikke er uttømmende.

1. Saker, der det ikke er en reell mulighet å henvise familien til å utøve familielivet i den utvistes hjemland. Forutsetningen må være at den som vurderes utvist har en slik relasjon til barnet som nevnt i § 14-1 bokstav a og b. Følgende eksempler nevnes:
 - i) *I saker der et barn er innvilget beskyttelse mot retur til landet som forelderen vurderes utvist til, kan en ikke henvise til at familien kan utøve familielivet der i perioden innreiseforbudet varer.*
 - ii) *Det samme vil gjelde for norske barn som har et beskyttelsesbehov, typisk ved risiko for FGM i det aktuelle landet.*
 - iii) *Andre eksempler på at det ikke vil være en reell mulighet å henvise familien til det aktuelle landet, vil være der den gjenværende forelderen selv*

har blitt innvilget beskyttelse mot retur til det aktuelle landet, og derfor ikke henvises til å bosette seg der.

- iv) *Også øvrige forhold kan tilsi at det ikke kan henvises til en slik mulighet – eksempelvis der den gjenværende forelderen har særkullsbarn i Norge som det utøver samvær med, eller som det bor sammen med, men som har rett til samvær med sin andre forelder i Norge.*
2. For øvrig har det vært eksempel i forvaltningspraksis på saker der barna har skilte foreldre, og der det foreligger et høyt konfliktnivå mellom foreldrene på en slik måte at det kan stilles spørsmål ved om den gjenværende forelder vil komme til å bidra til at barnet skal få opprettholde kontakt med den utviste forelderen. Særlig vil dette kunne ramme små barn.»

Regjeringspartiet Arbeiderpartiet vedtok enstemmig følgende på sitt landsmøte våren 2023:

«Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i behandlingen av alle saker som berører barn. Alle barn skal bli tatt imot på en trygg og god måte som ivaretar deres rettigheter og behov. Norge skal være en pådriver for at rettigheter for barn på flukt ivaretas, både nasjonalt og internasjonalt. I saker hvor foreldre utvises fra Norge for brudd på utlendingsloven mener Arbeiderpartiet det bør åpnes for økt bruk av alternative sanksjonsformer for å hindre at barn og foreldre må skilles, herunder krav til lengre botid i Norge for å kunne få permanent oppholdstillatelse.

Regjeringen mottok i fjor en rapport fra en arbeidsgruppe som har sett på terskelen for utvisning i saker som berører barn. I rapporten fremmes det flere konkrete forslag til justeringer av regelverk og praksis for å ivareta barnets beste på en bedre måte. Arbeiderpartiet mener forslagene som en samlet arbeidsgruppe står bak må følges opp, slik at barnets beste kan ivaretas i større grad i denne typen saker.»

Det har nå gått over to år siden rapporten ble overlevert til justis- og beredskapsminister Emilie Enger Mehl, i januar 2022. Forslagsstillerne viser til at også utvalgets leder, Elizabeth Baumann, har reagert på at regjeringen bruker så lang tid på å ta et større hensyn til barn i utvisningssaker (Klassekampen, 29. februar 2024). Baumann viste til at utvalget fikk et klart mandat om å undersøke det Justis- og beredskapsdepartementet selv kalte en streng praksis, og at utvalget skulle vurdere om det var behov for å justere regelverket. Det mente et samlet utvalg at det var behov for.

Det vises videre til verbal nr. 12 i budsjettavtalen for 2024 mellom regjeringspartiene og Sosialistisk Venstreparti og til vedtak nr. 71 fra Stortingets behandling av Innst. 2 S (2023–2024), der regjeringen ble bedt om å følge opp Baumann-utvalgets samlede anbefaling om å innføre alternativer til utvisning, i løpet av 2024.

For å forhindre flere familiesplittelser hvor barn blir atskilt fra en av sine foreldre i strid med Baumann-utval-

gets samlede anbefalinger, foreslår forslagsstillerne å stille alle utvisningssaker hvor utlendingen fortsatt oppholder seg i Norge og har et pågående familieliv med barn, i bero. Det er for forslagsstillerne særskilt viktig å ta hensyn til barna som rammes, og viser i den forbindelse til hva barnefaglig ekspertise uttaler om konsekvenser av å bli atskilt fra en av sine foreldre. Heidi Wittrup Djup, psykologspesialist og medlem av Norsk psykologforenings menneskerettighetsutvalg (MRU), skriver blant annet følgende om denne gruppen i Vårt Land 30. januar 2022, i kronikken «En barndom i grus, signert den norske stat»:

«Hvilke konsekvenser barna lider under når foreldre utvises fra Norge, blir derimot sjeldnere rapportert. Staten har ikke tatt seg bryet med å avdekke dette. Men det finnes mange eksempler på hvilken skade dramatiske relasjonsbrudd fra primæromsorgsgiveren påfører barna.

Jeg kan fortelle om barn som blir syke av spiseforstyrrelser, angst og depresjon. Barn som må ta vare

på både småsøsken og den gjenværende forelderen fordi omsorgskapasiteten faller sammen av krisen Norge påfører dem. Barn som utvikler et sterkt sinne mot den staten fordi den fratok dem det aller viktigste de hadde i barneårene, og som siden har henfalt til rus og destruktive mestringsstrategier. Barn som lærer om barnekonvensjonen på skolen, og brått forstår at 'den gjelder ikke for meg'.»

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

Stortinget ber regjeringen umiddelbart stille alle saker som omhandler utvisning der barn er involvert i bero, frem til regjeringen har fulgt opp vedtak nr. 71 (2023–2024) om implementering av Baumann-utvalgets samlede anbefalinger om alternative reaksjoner til utvisning.

19. mars 2024

Tobias Drevland Lund

Marie Sneve Martinussen

